

Лекція 4. СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ПРИРОДООХОРОННОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В УКРАЇНІ

1. Державне екологічне управління

2. Установи, що здійснюють управління природоохоронною діяльністю на центральному рівні

1. Державне екологічне управління

Захист довкілля вимагає координації й узгодження дій усіх членів суспільства: представників влади, політиків, суб'єктів господарчої діяльності, громадськості, окремого громадянина. Сфера їх діяльності та інтересів по відношенню до навколишнього природного середовища є різною, тому визначальну роль у гармонійній взаємодії людської спільноти та довкілля відіграє держава. У цьому зв'язку державне управління природоохоронною діяльністю в Україні є головним.

Система державного екологічного управління – складова національної системи екологічного управління, що функціонує згідно з чинним законодавством України та має за мету здійснення державної екологічної політики і гармонізацію суспільно–природних відносин на державному рівні.

Законі України “Про охорону навколишнього природного середовища” ціль державного управління деталізується. Передбачається реалізація екологічного законодавства, контроль за додержанням вимог екологічної безпеки, забезпечення проведення ефективних і комплексних заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання природних ресурсів, досягнення узгодженості дій державних і громадських органів у галузі охорони навколишнього природного середовища.

Об'єктом державного управління є суспільство в цілому, адміністративно–територіальні утворення, процеси, відносини в різних галузях, сферах діяльності, організації, колективи, окрема людина, на яких спрямована направляюча, організуюча та контролююча діяльність відповідних суб'єктів управління.

Суб'єкт державного управління – це орган влади, установа, підрозділ апарату управління чи посадова особа, які виробляють і ухвалюють державно–управлінські рішення щодо здійснення керуючого впливу на підпорядковані об'єкти управління або регулювання певних процесів та відносин у різних сферах суспільної життєдіяльності. При цьому *суб'єктом місцевого самоврядування виступає* носій владних повноважень щодо самостійного розв'язання місцевих проблем, які становлять предмет відання органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

Основними напрямками державного екологічного управління є:

- екологічне оздоровлення деградованих природних об'єктів, ландшафтів і стабілізація екологічного стану держави;
- відновлення природного потенціалу, заощадливе природокористування;
- формування національної екологічної мережі;
- охорона навколишнього природного середовища;
- забезпечення екологічної безпеки, зменшення антропогенного тиску і забруднення відходами;
- екологізація загальних функцій управління державою;
- екологізація соціально–економічного розвитку, впровадження принципів збалансованого розвитку;
- розвиток національного екологічного партнерства.

Організація в державному управлінні – це ефективний розподіл різних функцій управління між спеціалізованими органами влади, тобто їх функціональна спеціалізація.

найбільш загальній формі функції управління в природокористуванні та охороні довкілля врегульовані у Законі України “Про охорону навколишнього природного середовища”. Зазначається (ст. 16), що управління охороною навколишнього природного середовища полягає у здійсненні в цій галузі функцій спостереження, дослідження, екологічної експертизи, контролю,

прогнозування, програмування, інформування та іншої виконавчо–розпорядчої діяльності.

державній системі екологічного управління застосовується *загальне управління*, яке здійснюється в особі державних законодавчих, виконавчих, правових органів, і *уповноважене або спеціальне управління*, яке здійснюється суб'єктами, що мають спеціальні повноваження на екологічне управління відповідно до чинного законодавства. Як зазначалося, такий поділ має своє відображення в структурі функцій державної системи екологічного управління, які діляться на загальні й спеціальні (розділ 2).

2. Установи, що здійснюють управління природоохоронною діяльністю на центральному рівні

Органами загальної компетенції, для яких повноваження з питань охорони навколишнього природного середовища є лише складовими загальних повноважень, є органи загальнодержавного управління та органи територіального рівня регулювання природоохоронних відносин.

1. До органів загальнодержавного управління входять: Президент України, Верховна Рада, Рада національної безпеки та оборони, Центральні органи виконавчої влади (міністерства України та інші центральні органи виконавчої влади)

Президент України згідно Конституції України має статус службовця вищої категорії, який наділений повноваженнями: у разі необхідності призупинити рішення органів влади, застосувати право вето до законів, за які проголосувала Верховна Рада. Президент України виступає гарантом стабільності суспільних правовідносин, які у тому числі включають екологічну сферу. Він оголошує у разі необхідності окремі місцевості України зонами надзвичайної екологічної ситуації (з наступним затвердженням рішення

Верховною Радою України); впливає на процеси розвитку екологічного законодавства та вдосконалення організаційної системи забезпечення екологічної безпеки на державному рівні.

Президент здійснює свої Конституційні повноваження через вертикаль влади, до складу якої входять: Адміністрація Президента, Консультативна рада, Рада національної безпеки і оборони та місцеві адміністрації.

Верховна Рада України виконує законодавчу функцію, до якої відноситься прийняття законодавчих документів, що містять концептуальні і програмні положення для вирішення актуальних екологічних проблем.

Згідно с.13 закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» виключної до компетенції Верховної Ради України у галузі регулювання відносин щодо охорони навколишнього природного середовища відповідно до Конституції України належать:

- а) визначення основних напрямів державної політики у галузі охорони навколишнього природного середовища;
- б) затвердження загальнодержавних екологічних програм;
- в) затвердження указів Президента України про оголошення окремих місцевостей зонами надзвичайної екологічної ситуації;
- г) вирішення інших питань у галузі охорони навколишнього природного середовища відповідно до Конституції України.

Верховна Рада України ратифікує міжнародні угоди і гармонізує відповідно до цих угод національне законодавство.

Рада національної безпеки і оборони України (РНБОУ) – постійно діючий конституційний орган з питань координації та контролю діяльності органів виконавчої влади у сфері національної безпеки і оборони. РНБОУ є координаційним органом з питань національної безпеки і оборони при Президентові України.

До повноважень РНБОУ, зокрема, віднесено внесення пропозицій Президентові України щодо реалізації засад внутрішньої і зовнішньої політики

у сфері національної безпеки і оборони, у т.ч. і екологічної безпеки; координація та здійснення контролю за діяльністю органів виконавчої влади у сфері національної (у тому числі екологічної) безпеки і оборони у мирний час; координація та здійснення контролю за діяльністю органів виконавчої влади у сфері національної безпеки і оборони за умов воєнного або надзвичайного стану та при виникненні кризових ситуацій, що загрожують національній безпеці України.

Рішення РНБОУ відіграють вагомую роль у вирішенні гострих проблем забезпечення, екологічної, науково–технологічної безпеки.

Кабінет Міністрів України має численні функції та повноваження, серед яких виділяється і природоохоронна. Згідно Ст. 17 закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» Кабінет Міністрів України:

- здійснює реалізацію визначеної Верховною Радою України екологічної політики;
- забезпечує розробку державних цільових, міждержавних екологічних програм;
- координує діяльність центральних органів виконавчої влади, інших установ та організацій України у питаннях охорони навколишнього природного середовища;
- встановлює порядок утворення і використання Державного фонду охорони навколишнього природного середовища у складі Державного бюджету України та затверджує перелік природоохоронних заходів;
- встановлює порядок розробки та затвердження екологічних нормативів, лімітів використання природних ресурсів, скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище, а також порядок надання дозволів на здійснення операцій у сфері поводження з відходами;
- приймає рішення про організацію територій та об'єктів природно– заповідного фонду загальнодержавного значення;
- організує екологічне виховання та екологічну освіту громадян;

–керує зовнішніми зв'язками України в галузі охорони навколишнього природного середовища.

Кабінет Міністрів України може здійснювати й інші повноваження відповідно до цього та інших законів України.

До Центральних органів виконавчої влади відносяться міністерства, державні служби та державні агентства, Національна поліція України та інші центральні органи виконавчої влади. Серед центральних органів виконавчої влади зі спеціальними природоохоронними повноваженнями провідна роль належить Міністерству екології та природних ресурсів України.

Органи територіального рівня регулювання природоохоронних відносин включають органи місцевого самоврядування та місцеві державні адміністрації, як органи виконавчої влади на місцях. Згідно ст. 2 Закону «Про місцеве самоврядування в Україні» місцеве самоврядування здійснюється територіальними громадами сіл, селищ, міст як безпосередньо, так і через сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи, а також через районні та обласні ради, які представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст.

Крім того, система місцевого самоврядування включає органи самоорганізації населення.

На даному рівні передбачається вирішення проблем місцевого значення, яке базується на інтересах населення та його історичних та інших особливостях. Екологічні проблеми на окремих територіях, що визначаються гостротою свого прояву, відносяться до одних із головних, що визначають якість навколишнього середовища

Виключно до компетенції сільських, селищних, міських рад відповідно ст. 26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» відносяться:

–вирішення відповідно до закону питань про надання дозволу на спеціальне використання природних ресурсів місцевого значення, а також про скасування такого дозволу;

– прийняття рішень про організацію територій і об'єктів природно–заповідного фонду місцевого значення та інших територій, що підлягають особливій охороні;

– внесення пропозицій до відповідних державних органів щодо оголошення природних та інших об'єктів, що мають екологічну, історичну, культурну або наукову цінність, пам'ятками природи, історії або культури, які охороняються законом;

– прийняття рішень про оголошення в місцях масового розмноження та вирощування потомства дикими тваринами "сезону тиші" з обмеженням господарської діяльності та добуванням об'єктів тваринного світу.

До відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад у сфері регулювання земельних відносин та охорони навколишнього природного середовища (ст.33 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні») належать:

а) власні (самоврядні) повноваження:

підготовка і внесення на розгляд ради пропозицій щодо встановлення ставки земельного податку, розмірів плати за користування природними ресурсами, вилучення (викупу), а також надання під забудову та для інших потреб земель, що перебувають у власності територіальних громад; визначення установленому порядку розмірів відшкодувань підприємствами, установами та організаціями незалежно від форм власності за забруднення довкілля та інші екологічні збитки;

підготовка і подання на затвердження ради проектів місцевих програм охорони довкілля, участь у підготовці загальнодержавних і регіональних програм охорони довкілля;

підготовка і внесення на розгляд ради пропозицій щодо прийняття рішень про організацію територій і об'єктів природно–заповідного фонду місцевого значення та інших територій, що підлягають особливій охороні; внесення пропозицій до відповідних державних органів про оголошення природних та інших об'єктів, що мають екологічну, історичну, культурну або

наукову цінність, пам'ятками природи, історії або культури, які охороняються законом, підготовка і внесення на розгляд ради пропозицій щодо прийняття рішень про оголошення в місцях масового розмноження та вирощування потомства дикими тваринами "сезону тиші" з обмеженням господарської діяльності та добуванням об'єктів тваринного світу;

справляння плати за землю;

б) делеговані повноваження:

здійснення контролю за дотриманням земельного та природоохоронного законодавства, використанням і охороною земель, природних ресурсів загальнодержавного та місцевого значення, відтворенням лісів;

координація діяльності місцевих органів земельних ресурсів;

погодження клопотань про надання дозволу на спеціальне використання природних ресурсів загальнодержавного значення;

вирішення земельних спорів у порядку, встановленому законом;

вжиття необхідних заходів щодо ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій відповідно до закону, інформування про них населення, залучення в установленому законом порядку до цих робіт підприємств, установ та організацій, а також населення;

визначення території для розміщення відходів відповідно до законодавства та здійснення контролю за діяльністю суб'єктів підприємницької діяльності у сфері поводження з відходами;

підготовка висновків щодо надання або вилучення в установленому законом порядку земельних ділянок, що проводиться органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування;

організація і здійснення землеустрою, погодження проектів землеустрою;

здійснення контролю за впровадженням заходів, передбачених документацією із землеустрою;

створення та забезпечення функціонування місцевих екологічних автоматизованих інформаційно–аналітичних систем, які є складовою мережі загальнодержавної екологічної автоматизованої інформаційно–аналітичної системи забезпечення доступу до екологічної інформації;

здійснення контролю за додержанням юридичними та фізичними особами вимог у сфері поводження з побутовими та виробничими відходами та розгляд справ про адміністративні правопорушення або передача їх матеріалів на розгляд інших державних органів у разі порушення законодавства про відходи;

надання відомостей з Державного земельного кадастру відповідно до закону.

Міністерство екології та природних ресурсів України (Мінприроди України) є провідною установою в системі центральних органів виконавчої влади, яка забезпечує реалізацію державної політики у галузі охорони навколишнього середовища. Мінприроди здійснює уповноважене або спеціальне управління.

Діяльність Мінприроди регулюється Положенням, що затверджене Постановами КМУ №32 від 21.01.2015 р. [6] та №755 від 4.10. 2017 р. [7] Основні завдання Мінприроди України стосуються формування та реалізації державної політики у сферах [6]:

- охорони навколишнього середовища,
- екологічної та в межах своєї компетенції біологічної, генетичної та радіаційної безпеки;
- поводження з відходами, пестицидами і агрохімікатами;
- раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів;
- відтворення та охорони земель;
- збереження, відтворення та невиснажливого використання біо– та ландшафтного різноманіття;

- формування, збереження та використання екологічної мережі;
- організації, охорони та використання природно–заповідного фонду;
- охорони атмосферного повітря, збереження озонового шару;
- регулювання негативного антропогенного впливу на зміну клімату і адаптації до його змін і виконання у межах компетенції вимог Рамкової конвенції ООН про зміну клімату та Кіотського протоколу до неї;
- розвитку водного господарства і меліорації земель;
- геологічного вивчення та раціонального використання надр;
- державного нагляду за додержанням вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища, раціональне використання, відтворення і охорону природних ресурсів, відтворення та охорону земель, екологічну та у межах своєї компетенції радіаційну безпеку, охорону та використання територій та об'єктів природно–заповідного фонду, збереження, відтворення і невиснажливе використання біо– та ландшафтного різноманіття, формування, збереження і використання екологічної мережі, з питань поводження з відходами (крім поводження з радіоактивними відходами), небезпечними хімічними речовинами, пестицидами та агрохімікатами, дотримання вимог біологічної і генетичної безпеки щодо біологічних об'єктів природного середовища при створенні, дослідженні та практичному використанні генетично модифікованих організмів (ГМО) у відкритій системі, здійснення державного геологічного контролю.

Міністерство екології та природних ресурсів реалізує державну політику відповідно покладених на нього завдань. Напрямки діяльності, функції та повноваження Мінприроди охоплюють сфери:

- екологічної безпеки, поводження з відходами, небезпечними хімічними речовинами, пестицидами та агрохімікатами, державної екологічної експертизи;
- охорони атмосферного повітря;
- збереження озонового шару;

- регулювання негативного антропогенного впливу на зміну клімату та адаптації до його змін і виконання у межах компетенції вимог Рамкової конвенції ООН про зміну клімату та Кіотського протоколу до неї;
- раціонального використання, відтворення і охорони об'єктів тваринного рослинного світу, біо– та ландшафтного різноманіття, формування, збереження та використання екологічної мережі та у межах своєї компетенції біологічної та генетичної безпеки, відтворення та охорони земель;
- організації, охорони та використання природно–заповідного фонду;
- охорони та відтворення вод (поверхневі, підземні, морські), раціонального використання водних ресурсів;
- геологічного вивчення та раціонального використання надр;
- контролю за дотриманням природоохоронного законодавства;
- ліквідації наслідків катастрофи ЧАЕС та діяльність в зоні відчуження;
- екологічний моніторинг та стан довкілля в зоні АТО.

своїй діяльності Мінприроди співпрацює з громадськістю. Громадськість може представляти свої інтереси або в інший спосіб впливати на реалізацію повноважень Міністерства таким чином: приймати участь у засіданнях Громадської Ради та у громадських обговореннях проектів нормативних актів Мінприроди, а також через Громадську приймальню Міністерства.

Структура апарату Міністерства екології та природних ресурсів включає :

- Управління експертної роботи та організаційно–аналітичного забезпечення;
- Департамент стратегії та європейської інтеграції;
- Управління роботи з об'єктами державної власності;
- Управління охорони земельних та водних ресурсів;
- Управління охорони біорізноманіття та біобезпеки;
- Департамент екомережі та природно–заповідного фонду;
- Управління бюджетної політики і фінансового планування;

– Департамент екологічної безпеки та дозвільно–ліцензійної діяльності та ін.

Структура установ, підпорядкованих Мінприроди, приведена на рис. 3.3.

структурі установ, що підпорядковані Міністерству екології та природних ресурсів України, державний нагляд у сфері охорони навколишнього середовища здійснюється Державною екологічною інспекцією.

Державна екологічна інспекція України (Держекоінспекція України) входить до системи виконавчої влади та утворюється для забезпечення реалізації державної політики із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів.

Розпорядженням КМУ №616–р від 31.05. 2017 р. «Про схвалення Концепції реформування системи державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища» була ухвалена концепція реформування природоохоронної служби. Відповідно до цього, замість Держекоінспекції, має з'явитися Державна природоохоронна служба. Для її роботи планується оновлення чинної законодавчої бази, адаптування екологічних норм до стандартів ЄС. Крім цього передбачається скасування дублювання функцій екологічного контролю між різними організаціями. Завданням нового відомства повинні стати моніторинг і запобігання загрозам в сфері екології на закріпленій території. Всього в Україні з'являться 27 спеціальних обласних інспекцій.

Враховуючи послідовний перехід до нової організації нагляду у природоохоронній сфері, у теперішній час Держекоінспекція України продовжує функціонувати.

Основними завданнями Держекоінспекції України є :

1) внесення Міністрові пропозицій щодо формування державної політики зі здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів; реалізація державної політики зі здійснення державного нагляду (контролю) за:

а) додержанням вимог законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення та охорони природних ресурсів;

б) додержанням режиму територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

в) екологічною та радіаційною безпекою (у тому числі у пунктах пропуску через державний кордон і в зоні діяльності митниць призначення та відправлення) під час імпорту, експорту та транзиту вантажів і транспортних засобів;

г) біологічною і генетичною безпекою щодо біологічних об'єктів природного середовища при створенні, дослідженні та практичному використанні ГМО у відкритій системі;

д) поводженням з відходами (крім поводження з радіоактивними відходами) і небезпечними хімічними речовинами,

пестицидами та агрохімікатами;

Держекоінспекція виконує інші завдання, визначені законами України та покладені на неї Президентом України.

Держекоінспекція України відповідно до покладених завдань:

узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до її компетенції, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України та подає їх Міністрові для погодження і внесення в установленому порядку на розгляд Кабінету Міністрів України;

здійснює державний нагляд (контроль) за додержанням центральними органами виконавчої влади та їх територіальними органами, місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування в частині

здійснення делегованих їм повноважень, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності і господарювання,

громадянами України, іноземцями та особами без громадянства та ін. вимог законодавства про:

- а) екологічну та радіаційну безпеку;
- б) використання та охорону земель;
- в) охорону і раціональне використання вод та відтворення водних ресурсів;
- г) охорону атмосферного повітря;
- д) охорону, захист, використання та відтворення лісів;
- е) охорону, утримання і використання зелених насаджень; є) використання, охорону і відтворення рослинного світу;
- ж) охорону, раціональне використання та відтворення тваринного світу;
- и) ведення мисливського господарства та полювання;
- і) збереження об'єктів рослинного та тваринного світу, занесених до Червоної та Зеленої книг України, формування, збереження й використання екологічної мережі;
- ї) додержання режиму територій та об'єктів природно–заповідного фонду;
- й) охорону, використання і відтворення риби та інших водних живих ресурсів;
- м) поводження з відходами та ін.

Держекоінспекція України проводить перевірки із застосуванням інструментально–лабораторного контролю, складає відповідно до законодавства акти за результатами здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням вимог законодавства з питань, що належать до її компетенції, надає обов'язкові до виконання приписи щодо усунення виявлених порушень вимог законодавства та здійснює контроль за їх виконанням.

Держекоінспекція України надає центральним і місцевим органам виконавчої влади, органам місцевого самоврядування приписи щодо зупинення дії чи анулювання в установленому законодавством порядку дозволів, ліцензій, сертифікатів, висновків, рішень, лімітів, квот, погоджень, свідоцтв на спеціальне використання природних ресурсів, викиди і скиди забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище, поводження з небезпечними хімічними речовинами, транскордонне переміщення об'єктів рослинного і тваринного світу (у тому числі водних живих ресурсів), а також щодо встановлення нормативів допустимих рівнів шкідливого впливу на стан навколишнього природного середовища.

Інспекція вносить до відповідного органу ліцензування подання про позбавлення ліцензіата права на провадження виду господарської діяльності.

Крім того, Держекоінспекція :

- звертається до суду із позовом щодо обмеження чи зупинення діяльності підприємств і об'єктів незалежно від їх підпорядкування та форми власності, якщо їх експлуатація здійснюється з порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища, вимог дозволів на використання природних ресурсів, з перевищенням нормативів гранично допустимих викидів впливу фізичних та біологічних факторів і лімітів скидів забруднюючих речовин;
- складає протоколи про адміністративні правопорушення та розглядає справи про адміністративні правопорушення, накладає адміністративні стягнення у випадках, передбачених законом;
- пред'являє претензії про відшкодування шкоди, збитків і втрат, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства з питань, що належать до її компетенції, та розраховує їх розмір, звертається до суду з відповідними позовами та ін.

Для виконання покладених на неї завдань Держекоінспекція України наділена відповідними правами.

Державне агентство водних ресурсів України (Держводагентство).

Центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері розвитку водного господарства, використання та відтворення поверхневих водних ресурсів, є Державне агентство водних ресурсів України (до 2010 р. Державний комітет України по водному господарству).

Держсводагентство – центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра екології та природних ресурсів і який реалізує державну політику у сфері розвитку водного господарства та гідротехнічної меліорації земель, управління, використання та відтворення поверхневих водних ресурсів.

Державна служба геології та надр (Держгеонадра.)

Державна служба геології та надр України утворена шляхом реорганізації Міністерства охорони навколишнього природного середовища України у 2010 р. (раніше Державна геологічна служба, Державний комітет природних ресурсів України).

Державна служба геології та надр реалізує державну політику у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр та вносить на розгляд Міністра екології та природних ресурсів пропозиції щодо забезпечення формування державної політики у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр.

Крім Міністерства екології та природних ресурсів та підпорядкованих йому установ цільові функції управління природоохоронною діяльністю у межах своєї компетенції здійснюють інші галузеві міністерства та урядові органи (рис. 3.4). Вони відносяться до спеціально уповноважених органів державної виконавчої влади.

Міністерство юстиції України (Мін'юст) відповідно до покладених на нього завдань згідно Постанови КМУ № 228 від 2 липня 2014 р. проводить діяльність, що у тому числі, стосується і природоохоронної сфери:

- розробляє проекти законів та інших нормативно–правових актів;
- розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавства та подає їх в установленому порядку на розгляд Кабінету Міністрів України;

Міністерство фінансів України – головний орган у системі центральних органів виконавчої влади України з фінансових питань. У узі природоохоронної діяльності це стосується державної фінансової підтримки екологічної діяльності, фінансування проектів, які відносяться до цільових зелених інвестицій, програм щодо попередження зміни клімату та ін.

Міністерство економічного розвитку та торгівлі є головним органом системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику економічного, соціального розвитку і торгівлі, державну промислову політику, державну інвестиційну політику, державну зовнішньоекономічну політику, державну політику у сфері технічного регулювання, стандартизації, метрології та метрологічної діяльності, а також розвитку підприємництва та ін. Дані сфери діяльності у тому числі включають і діяльність, що стосується використання природних ресурсів та питань охорони навколишнього середовища.

Міністерство охорони здоров'я (МОЗ) розробляє та забезпечує реалізацію державної політики охорони здоров'я та санітарно– епідеміологічного благополуччя населення. МОЗ України [14]:

- затверджує державні санітарно–гігієнічні норми і правила, стандарти якості питної води, норми радіаційної безпеки;
- забезпечує гігієнічну регламентацію генетично модифікованих організмів, постачання харчових продуктів та медикаментів і ін.

Міністерство аграрної політики та продовольства розробляє і забезпечує реалізацію державної аграрної політики, а також політики у галузі сільського господарства і продовольчої безпеки в Україні [15]. На Міністерство покладені завдання по запровадженню державної політики у сфері рибальства і рибної промисловості, захисту і відновлення водних живих ресурсів, ветеринарної медицини, безпеки продовольчого забезпечення щодо карантину і захисту рослин. Це міністерство у межах своєї компетенції регулює питання земельних відносин і топографо–геодезичної та картографічної

діяльності, а також управління лісового та мисливського господарства і моніторингу та контролю в агропромисловому комплексі. Відповідно зазначеного Міністерство координує діяльність Державного агентства лісових ресурсів, Державної служби України з геодезії, картографії та кадастру, Державного агентства рибного господарства та Держпродспоживслужби.

Міністерство енергетики та вугільної промисловості є відповідальним державним органом у сфері розробки та забезпечення реалізації державної політики у паливно–енергетичному комплексі (ПЕК) країни, до якого входять електроенергетичний, атомно–промисловий, вугільно–промисловий, торфовидобувний та нафто–газопромисловий комплекси [16]. Структура апарату Міністерства включає відділ координації науково–дослідної та природоохоронної діяльності, метрології, сертифікації та акредитації, який входить до складу департаменту стратегії ПЕК та інвестиційної політики. Задачі Департаменту:

–організація реалізації в ПЕК а також його окремих галузях (за виключенням вугільно–промислового та торфодобувного комплексів), у тому числі на підприємствах ПЕК, державної політики у сфері охорони довкілля, у тому числі в частині дотримання вимог європейського законодавства щодо викидів забруднюючих речовин;

– забезпечення реалізації у ПЕК а також його окремих галузях, у тому числі на підприємствах ПЕК, державної політики у сферах охорони довкілля, ефективного використання паливно–енергетичних ресурсів, енергозбереження, відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива.

Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово–комунального господарства (Мінрегіонбуд):

–відповідає за розробку та забезпечення реалізації державної регіональної і житлової політики; політики будівництва, архітектури, містобудування, житлово–комунального господарства;

–реалізацію політики ефективного використання паливно–енергетичних ресурсів, енергозбереження, відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива;

- реалізацію політики у галузі топографо–геодезичної і картографічної діяльності, земельних питань, охорони земель (за винятком використання та охорони земель сільськогосподарського призначення);
- діяльність у галузі державного земельного кадастру;
- діяльність, пов’язану з відновленням Донецької та Луганської областей (Донбас).

Міністерство має в своїй структурі відділ поводження з твердими побутовими відходами у і відділ з питань водопостачання та водовідведення. Міністерство також координує діяльність Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України.

Контрольні запитання та завдання.

Яка структура органів загальнодержавного рівня регулювання природоохоронних відносин в Україні?

В чому полягають компетенції Верховної Ради України у галузі регулювання відносин щодо охорони навколишнього природного середовища?

3. Вкажіть напрямки діяльності у природоохоронній сфері Кабінета Міністрів України.

Охарактеризуйте компетенції та повноваження сільських, селищних, міських рад у сфері охорони навколишнього середовища.

Які структурні підрозділи у сфері екології та природних ресурсів створюються в ОДА ? Наведіть перелік завдань щодо їх діяльності по охороні довкілля та раціонального використання природних ресурсів.

Розкрийте зміст основних завдань діяльності Мінприроди України.

Яка структура апарату Міністерства екології та природних ресурсів?

Охарактеризуйте основні завдання щодо забезпечення реалізації державної політики та здійснення нагляду у сфері охорони довкілля і раціонального використання природних ресурсів, які виконує Держекоінспекція України.

Наведіть характеристику основних завдань та діяльності Державного агентства водних ресурсів України.

В чому полягає основна діяльність Державної служби геології та надр України?

Яку державну політику реалізує Державне агентство України з управління зоною відчуження України?

Наведіть перелік галузевих міністерств та урядових органів, що здійснюють в межах своєї компетенції діяльність з охорони довкілля.

Охарактеризуйте завдання Міністерства юстиції України, які у тому числі стосуються охорони довкілля.

Яку політику реалізує МОЗ України у сфері охорони здоров'я та санітарно-епідеміологічного благополуччя населення ?

В чому полягають завдання Міністерства аграрної політики та продовольства та які служби і агентства воно координує?

Який відділ у структурі Міністерства енергетики та вугільної промисловості вирішує задачі, пов'язані з природоохоронною діяльністю?

Охарактеризуйте діяльність Мінрегіонбуду у екологічній сфері.

В чому полягають завдання Державної служби статистики України? Які статистичні дані отримує служба від Міністерства екології та природних ресурсів?

Наведіть характеристику завдань, функцій та повноважень головного управління Держпродспоживслужби України.

Які завдання у галузі охорони довкілля виконує Державна служба з надзвичайних ситуацій та УкрГМЦ?

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова література

Конституція України: [прийнята на 5-й сесії Верховної Ради України 28 черв.1996 р. : в ред. від 2 черв. 2016 р.] / Верховна Рада України. — Офіц. вид. — Київ : Парлам. вид-во, 2017. — 64 с. — (Закони України).

Про охорону навколишнього природного середовища [Електронний ресурс] : закон України від №1264–ХІІ від 25.06.91 [редакція від 04.06.2017 р.]. – Режим доступу <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>

Про місцеве самоврядування в Україні [Електронний ресурс] :
закон України № 280/97–ВР від 21.05.1997 [Редакція від 02.08.2017]. – Режим
доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97–вр Закон України «Про
добровільне об'єднання територіальних громад» [Електронний ресурс]
//Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 13,
ст.91. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/157–19>

Про затвердження типового положення про структурний підрозділ
місцевої державної адміністрації [Електронний ресурс]: постанова КМУ №887
від 26.09.2012 р. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/887–2012–%D0%BF>

Про затвердження Положення про Міністерство екології та
природних ресурсів України [Електронний ресурс]: постанова КМУ №32 від
21.01.2015 р.– Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/755–2017>

Про внесення змін до Положення про Міністерство екології та
природних ресурсів України [Електронний ресурс]: постанова КМУ №755 від 4
жовтня 2017 р.– Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/755–2017>

Міністерство екології та природних ресурсів України [Електронний
ресурс]: Офіційний портал.– Режим доступу:
<https://menr.gov.ua/content/misiya-ta-strategiya.html>

Про затвердження Положення про Державну екологічну інспекцію
України [Електронний ресурс]: постанова КМУ №275 від 19.04.2017 р.– Режим
доступу: <http://dei.gov.ua/2012-01-22-11-16-00/2012-01-22-11-16-33/3806-poljgennja-2017-kabmin.html>

Положення про Державне агентство водних ресурсів України
[Електронний ресурс]: постанова КМУ № 393 від 20.08. 2014 р. зі змінами,
внесеними згідно Постанови КМУ №372 від 31.05.2017 р. – Режим доступу:
<http://www.scwm.gov.ua/polozhennya>

Положення про державну службу геології та надр [Електронний
ресурс]: постанова КМУ № 1174 від 30.12.2016 р. – Режим доступу:
http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248756242&cat_id=244274160

Про затвердження Положення про Державне агентство України з управління зоною відчуження [Електронний ресурс]: постанова КМУ № 564 від 22 жовтня 2014 р.– Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/564-2014>

Положення про Міністерство юстиції України [Електронний ресурс]: постанова КМУ № 228 від 2 липня 2014 р.– Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/228-2014-п>

Міністерство охорони здоров'я України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/ms_statute

Міністерство аграрної політики та продовольства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua/>

Положення про Департамент стратегії розвитку ПЕК та інвестиційної політики Міністерства енергетики та вугільної промисловості України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://regulation.gov.ua/documents/id242011>

Про затвердження Положення про Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово– комунального господарства України [Електронний ресурс]: постанова КМУ № 197 від 30 квітня 2014 р.– Режим доступу: http://www.old.minregion.gov.ua/attachments/files/pro_ministerstvo/

Міністерство інфраструктури [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mtu.gov.ua/content/struktura-ministerstva.html>.
<https://mtu.gov.ua/timeline/Zakonotvorcha-diyalnist.html>

Положення про Державну службу статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/396/2011>

Про державну статистику [Електронний ресурс]: закон України № 2614–XII від 17.09.1992 [редакція від 19.04.2014 р.] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2614-12>

Про затвердження форм державних статистичних спостережень із екології, лісового та мисливського господарства [Електронний ресурс]: наказ Державної служби статистики України № 243 від 19.08.2014 р. – Режим

доступу: http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article;jsessionid=88329241EC3D337A044C283580676ECA.app1?art_id=126094&cat_id=104385

Деякі питання Державної санітарно–епідеміологічної служби [Електронний ресурс]: постанова КМУ № 348 від 29 березня 2017 р. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/348-2017-п>

Про затвердження Положення про Головне управління Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів в області, в місті Києві [Електронний ресурс]: наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України №209 від 12.04.2017 р. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0604-17>

Про Державну службу України з питань геодезії, картографії та кадастру [Електронний ресурс]: постанова КМУ №15 від 14.01.2015 р. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/15-2015-п>

Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій [Електронний ресурс]: постанова КМУ № 1052 від 16 грудня 2015 р.– Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1052-2015-п>

Шевчук, Ю.М. Екологічне управління [Текст]: підруч. /В.Я. Шевчук, Ю.М.Саталкін, Г.О.Білявський.– Київ:Либідь, 2004. – 432 с.

Допоміжна література

Гетьман, А. П. Організаційно–правовий механізм охорони навколишнього природного середовища [Текст] / А. П. Гетьман // Проблеми законності : зб. наук. пр. – Харків, 2014. – Вип. 125. – С. 119–128.

Оліфіренко О.В. Концептуальні основи формування екологічного управління в Україні [Електронний ресурс] // Актуальні проблеми державного управління. – 1 (45).– с.72–79 – Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/apdu/2014-1/doc/2/05.pdf>

Енциклопедичний словник з державного управління [Текст] / Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. – К. : НАДУ, 2010. – 820 с.

